

- נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות. אודות 2.
 URL: https://www.gov.il/he/departments/about/about_the_commission
- המטה לשילוב אנשים עם מוגבלות בשוק העבודה. 3.
 URL: <https://www.gov.il/he/departments/Units/disabilities-dep>
- ותים החברתיים. זרוע העבודה. משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. 4.
 URL: <https://www.gov.il/he/Departments/labor>
- הקוה יניד 1998-החוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, תשנ 5.
 URL: https://www.nevo.co.il/law_html/law01/p214m2_001.htm
- יחידות משרד הבריאות. 6.
 URL: <https://www.health.gov.il/UnitsOffice/Pages/UnitsList.aspx>
- משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. מינהל מוגבלויות. 7.
 URL: <https://www.gov.il/he/departments/Units/molasa-units-disabilities-administration>
- נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות. 8.
 URL: https://www.gov.il/he/departments/moj_disability_rights

РЕКОМЕНДОВАНІ ЗАХОДИ ЗМЕНШЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ РИЗИКІВ ДЛЯ ВРАЗЛИВИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ГЛОБАЛЬНОЇ ПАНДЕМІЇ

Риженко І. М.

*кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янука*

Почтар С. Г.

*студентка 2 курсу
юридичного факультету
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янука
м. Рівне, Україна*

Проаналізувавши підходи української держави до боротьби з поширенням COVID-19 на предмет відповідності цінностям соціальної справедливості для вразливих груп населення та розглянувши загальносвітові трансформації державних політик соціального забезпечення, щоб зрозуміти ширший контекст теперішньої кризи зробили висновок [1].

На основі якого ми пропонуємо низку можливих рішень щодо пом'якшення наслідків кризи для добробуту людей і відновлення державою своєї соціальної відповідальності.

Аналіз також надає рекомендації державним, регіональним і місцевим органам влади та громадянському суспільству й партнерам з розвитку щодо заходів, які треба вжити – з урахуванням потреб уразливих груп населення – для забезпечення рівних прав, а також підтримки відновлення після кризи, спричиненої пандемією.

Карантин та коронавірус спричинили масштабний злам в економіці, змусивши цілі бізнеси пристосуватися до нових, складніших реалій. Когось три місяці «локдауну» змусили закрити справу, а для когось карантин подарував нові можливості. Під час пандемії зменшилося не лише фінансове становище, а й кількість робочих місць. Якщо вірити статистиці Опендатабот, то наразі не працює кожен десятий працездатний громадянин, хоча торік без роботи сидів лише кожен дванадцятий. Трохи оптимізму додає те, що середня зарплата зростала останні кілька місяців, і на кінець грудня вже була більшою за 12 тисяч гривень, однак вона не перевищила рівня, який був у грудні 2019 року. А ще державні дані про зростання зарплатні наводяться у гривні та не враховують інфляції [2].

Несолодко було і малим підприємцям. Нині в Україні зареєстровано 1,91 мільйона фізичних осіб-підприємців (ФОП). За пандемійний 2020 рік цей показник практично не виріс. І за державними розрахунками, понад третина ФОПів потребує фінансової допомоги через карантин.

Втім, недержавні дані – ще більш песимістичні. Так, у 2020 році зазнали високих збитків через карантин та відсутність фінансових резервів 86% ФОПів, свідчить опитування Європейської бізнес-асоціації. Причому кожен третій ФОП говорить що втратив від половини до 75% доходів, і водночас наростив борги. Половина малих підприємців через це думають про нові ніші для свого бізнесу, свідчать результати тодішнього опитування.

Від початку пандемії в Україні різко впала кількість новостворених малих підприємств, а в перші місяці карантину закривалося значно більше ФОПів, ніж виникало нових: люди просто боялися починати свою справу в умовах невизначеності. Так, у березні, перед початком карантину реєструвалося понад 5400 фізичних осіб-підприємців на тиждень. Після цього – трикратне падіння. І лише у червні цей показник досяг докарантинного рівня.

Українські підприємці, які були змушені закрити свій бізнес через «коронакризу», отримали «довгострокову травму», через яку вони не захочуть та не зможуть швидко повернутися до попередньої діяльності.

Економічна та трудова криза, спричинені пандемією коронавірусу, можуть збільшити глобальне безробіття на майже 25 мільйонів осіб.

За результатами опитування Центру прикладних досліджень, наразі лише у Києві 35% підприємств готуються припинити роботу. Половина відправила всіх або частину своїх співробітників у відпустку без збереження зарплати, а 16% – звільнили весь або частину штату. Представлений Урядом 26 березня план скорочення бюджету може залишити без фінансування або скоротити зайнятість багатьох людей зі сфер освіти, культури, науки і спорту. За даними міністра інфраструктури, за період карантину в Україну повернулися 100 тисяч громадян, частина яких були трудовими мігрантами і не мають роботи всередині країни. За оцінкою президента Торгово-промислової палати, за період карантину кількість безробітних в Україні уже збільшилася фактично на 500-700 тисяч людей [3].

Додаткову підтримку держава наразі готова надати лише людям, яких **звільнили під час карантину**. Вони зможуть отримати житлові субсидії, якщо стануть на облік у Центр зайнятості. В умовах карантину доступ до цих центрів теж є ускладненим. Документи можна подати у два способи.

Перший з них передбачає надсилання електронного листа зі сканами документів. Ця опція має сенс лише для людей, у яких є доступ до сканера та інтернету. Другий спосіб – залишити документи у спеціальній скриньці в самому Центрі зайнятості. Через скасування або обмеження користування громадським транспортом у багатьох містах вона теж може бути проблематичною[4].

Держава має погурбуватися і про збереження трудових прав працюючих. Органам влади слід ефективно і своєчасно поінформувати роботодавців і працівників про соціальні і трудові права, дія яких зберігається в умовах карантину відповідно до українського законодавства:

- вихід у неоплачувану відпустку за власний рахунок може відбуватися лише за згодою і роботодавця, і працівників; окремі категорії працюючих мають право отримати її в обов'язковому порядку;

- звільнення за скороченням відбувається відповідно до передбаченої законом процедури; звільнення під час лікарняного чи відпустки не допускається;

- перехід на дистанційну форму роботи фіксується документально, звичний режим і обсяг робочого часу (не більше 40 годин на тиждень) зберігаються;

- в умовах оголошення режиму простою на виробництві через виникнення небезпечної ситуації за працівниками зберігається оплата праці у розмірі середнього заробітку, якщо інше не передбачено умовами колективного договору;

– створення безпечних умови праці є обов'язком роботодавця.

Якщо через незалежні від нього обставини роботодавець не має можливості виконати свої зобов'язання перед працівниками щодо оплати праці в умовах простою або створення безпечних умов праці, держава має взяти на себе забезпечення цих речей в інтересах здоров'я і добробуту людей.

Щодо рекомендаційних заходів щодо зменшення впливу соціальних ризиків на вразливі групи населення [2] то вони можуть бути:

– універсальними: допомогу отримує кожна людина, що зіштовхнулася з такими життєвими ризиками, як безробіття, втрата працездатності чи старість;

– адресними: допомогу отримують найбільш нужденні, а виплати призначають після перевірки доходів;

– такими, що надаються на розсуд певних установ.

Криза дає можливість для перезавантаження української економічної моделі, зосередження на новітніх інноваційних галузях, запровадження «віртуальної економіки» уряду необхідно якомога швидше провести дискусію з усіма зацікавленими гравцями для визначення пріоритетних напрямів та планів відповідних дій.

Література:

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» № 540-IX. До внесення змін законодавством було дозволено брати участь у судових засіданнях у режимі відеоконференції лише з приміщення іншого суду.

2. Центр економічної стратегії, Якою була ситуація на ринку праці під час карантину та чи відбувається відновлення. Режим доступу: <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2020/07/Зайнятість-під-час-карантину-2.pdf>

3. За оцінками ОЕСР у 2019 році обсяг неформального сектору економіки сягав 30%. The COVID-19 Crisis In Ukraine (July 2020). (Електронний ресурс). – Режим доступу: <https://www.oecd.org/eurasia/competitiveness-programme/eastern-partners/COVID-19-CRISIS-UKRAINE.pdf>

4. Ministry for Development of Economy, Trade and Agriculture of Ukraine's consensus forecast «Ukraine in 2020-2021, consequences of the pandemic» – (Електронний ресурс). – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=en-GB&id=a00c801f-00da-40f4-936b-7185e583d782&title=UkraineIn2020-2021-AftermathOfThePandemicConsensusForecast>